

چگونه توانستیم انگیزه و علاقه به برخی دروس را در یکی از دانش آموز کلاس یازدهم تجربی توسعه دهیم؟

ابوذر کرمی چراغ آباد^۱

^۱ کارشناسی ارشد، زیست شناسی، دانشگاه ایلام

akerami.95@gmail.com

09034190313

چکیده :

انگیزه و علاقه مهمترین شرط یادگیری است و بر کیفیت آموزشی تاثیر میگذارد. انگیزه و علاقه در دانش آموزان سبب می شود که به اهداف تحصیلی برنامه ریزی شده برسند، پیشرفت تحصیلی و خود باوری در آنها تقویت شود و استعدادهايشان شکوفا شود. بی انگیزگی در رفتار آموزشی معلمان نیز موثر است و نحوه آموزش و ارائه مطالب آنها را بروز می دهد به گونه ای که می تواند فرایند یاددهی- یادگیری را با مشکل مواجه سازد. پس با توجه به اهمیت انگیزه و علاقه تحصیلی به اقدام پژوهی اینکه چگونه بتوانیم انگیزه و علاقه به برخی دروس را در یکی از دانش آموز کلاس یازدهم تجربی توسعه دهیم را ارائه دادیم. بعد از اینکه بیان مسئله را بیان و توصیف کردیم به جمع آوری شواهد ۱، تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه راهکارها مشغول شدیم. سپس جمع آوری شواهد ۲ به اثربخشی راهکار منجر شد و می توان نتیجه گرفت که بی علاقه گی یا پایین بودن انگیزش دانش آموزان هم سبب افت تحصیلی آنها می شود و هم اغلب بر معلمان تأثیرات نامطلوب میگذارد. در نهایت پیشنهادهای جهت بهبود علاقه و انگیزه در دانش آموزان ارائه شد.

واژگان کلیدی: انگیزه، علاقه، یازدهم تجربی

۱- مقدمه : (مقدمه، بیان مسئله، ضرورت، بیان اهداف، سوالات پژوهش، پیشینه پژوهش)

انسان هیچگاه بی نیاز از مطالعه و پژوهش نبوده است. در حقیقت، انسان در بدو پیدایش، زندگی خود را با مطالعه، کنکاش و پژوهش متناسب با عصر و روزگار خود آغاز نموده و این روند تا به امروز ادامه داشته است. بدون شک دستاوردهای زندگی امروزه، نتیجه این مطالعات و پژوهشهاست. ویژگیهای زندگی روزمره از جمله رشد و تحول سریع و روز افزون علوم و فناوری، رقابتهای بین المللی در عرصه تولید دانش و فنون، نیازمند تربیت دانش آموختگان خلاق، نوآور، با مطالعه، و پژوهشگر است. انگیزش، موضوعی گسترده و پیچیده است که نظریه های بسیاری در مورد آن مطرح شده است. نظریه های گوناگون با دیدگاههای متفاوت به مسایل مربوط به انگیزش می نگرند. علاقه مند ساختن و برانگیزاندن دانش آموزان به فعالیتهای تحصیلی از جمله مطالعه و پژوهش مستلزم شناخت صحیح مبانی نظری حوزه انگیزش و به کارگیری دستورات عملی و کاربردهای عملی نظریه های گوناگون

انگیزشی است. داشتن انگیزه و احساس برانگیختگی در همه حال میتواند باعث افزایش انرژی و بهبود یادگیری شود. یادگیری معلول انگیزه های متفاوت است. یکی از این انگیزه ها که نقش مهمی در جریان یادگیری دارد، میل و رغبت شاگردان به آموختن است. رغبت، محرکی است که نیروی فعالیت را افزایش می دهد. برای این که شاگردان در هنگام یادگیری فعال باشند، باید به موضوعی که می خواهند فرا بگیرند، عاقله مند باشند. معلم برای آنکه میزان یادگیری را در شاگردانش افزایش دهد باید در آنها ایجاد انگیزه کند تا به درس عالقمند تر شوند. بر اساس اعتقاد و یافته های روان شناسان، انگیزه ی واقعی انسان ها در یادگیری، انگیزه ی درونی ایشان است. فهمیدن مطالب، انگیزه ی درونی آنان را تقویت خواهد کرد و سبب شوق یادگیری و کشف اطلاعات خواهد شد. به همین خاطر، هر اندازه مطالب معنی دارتر و منطقی تر باشند، کنجکاوی افراد را بیشتر تحریک می کنند. بر همین اساس، در کلاس درس نیز اگر معلم بتواند مطالب درسی را به صورت معنی دار و قابل درک ارائه دهد و آن ها را با موقعیت های واقعی زندگی ارتباط دهد، شوق و انگیزه ی یادگیری در دانش آموز افزایش خواهد یافت

۲- توصیف وضع موجود :

اینجانب ابودر کرمی چراغ آباد دبیر زیست شناسی مدرسه غیرانتفاعی پسرانه دانش هشتم که در بخش مرکزی کوهدشت واقع شده است. مدرسه دارای ۷ کلاس درس که ۶ کلاس درس مربوط به یکی از پایه های تحصیلی و یک کلاس دیگر آزمایشگاه مدرسه و دارای یک اتاق دفتر مدیر و یک اتاق کوچک بوفه می باشد. حیاط مدرسه ۱۳۰ متر می باشد و دارای ۲ معاون ، یک سرایدار و یک مدیر است و جمعیت دانش آموزان مدرسه ۸۷ نفر است. در ابتدای سال تحصیلی متوجه برخی از رفتارهای دانش آموزم در کلاس درس زیست شناسی شدم که به تدریج افت تحصیلی و کاهش فعالیت های کلاسی در آنها دیده شد. در محیط مدرسه متوجه رفتار دانش آموزانی شدم که مضطرب و سرگردان به نظر می رسیدند و تاحدودی گوشه نشینی را انتخاب می کردند. این دانش آموزان از مدرسه گریزان بودند و غیبت های مکرر در لیست حضور و غیاب آنها علاوه بر درس زیست شناسی در برخی دروس مانند ریاضی و فیزیک برای آنها ثبت شده بود و نمرات در این دروس برای آنها پایین بودند و تکالیف خود را نیز انجام نمی دادند و بهانه های مختلف را بیان می کردند.

۳- شواهد (۱) :

گفتگو با دبیران دروس فیزیک ، ریاضی و شیمی و در مدرسه سبب شد که به این موارد اشاره کنند که این دانش آموزان غیبت های زیادی دارد و این غیب ها خصوصا در مواقعی است که از دانش آموزان قرار است امتحان گرفته شود. در سر کلاس نیز بهانه های متعدد جهت استراحت و بیرون رفتن را ارائه می کنند و افت تحصیلی را در آنها مشاهده کردند. از خود دانش آموزان هم سوالاتی را مطرح کردیم:

چرا غیبت های زیادی در کلاس برای آنها ثبت شده است؟

پاسخ دانش آموزان: به دروس ریاضی ، فیزیک علاقه ندارم

مشکل جسمی و روحی خاصی دارید؟

پاسخ دانش آموزان: نه

چرا نمرات امتحان ریاضی و فیزیک ات در آنها پایین است؟

پاسخ دانش آموزان : فهم و درک ریاضی و فیزیک برایم سخت است این دروس را خوب یاد نمیگیرم

با دعوت از اولیای دانش آموز به مدرسه و بحث با آنها متوجه شدیم که این دانش آموز از پایه دهم نیز در ریاضی و فیزیک ضعیف بوده است و انگیزه و علاقه به این دروس را از سال قبل نداشت . به این نتیجه رسیدیم که این بی علاقه‌گی کم کم در این دانش آموز بیشتر می شود و باید هر چه زودتر آن را رفع کرد. با دبیران دروس ریاضی و فیزیک ، مشاوران تخصصی و مدیر مدرسه به بحث و تبادل نظر در مورد این دانش آموز جهت رفع بی انگیزگی و بی علاقه بودن دانش آموزان به جلسه نشستیم.

۴- تجزیه تحلیل اطلاعات (یافتن راه حل) :

پس از بررسی اطلاعات ، مطالعه کتاب و مطالب موجود به این اتفاق آرا رسیدیم که عوامل مختلفی مانند ضعف در پایه تحصیلی، الگوهای دانش آموز، تفاوت‌های فردی، نگرش نسبت به تحصیل ، مشکلات درون خانواده مانند اختلافات و بد رفتاری‌های والدین، هوش، نوع شخصیت، وابسته بودن به والدین، تشویق نشدن برای انجام تکالیف منظم، عدم کنترل والدین نسبت به وضعیت تحصیلی فرزندانشان، در معرض تنبیه و سرزنش مداوم بودن می تواند سبب بی انگیزه و بی علاقه بودن دانش آموز شود

۵- انتخاب راه حل و اعتبار بخشی :

با توجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات به ارائه راهکارهای منجر شد که بتواند بازدهی موثری در پیشرفت تحصیلی دانش آموز داشته باشد و از آفت های بی علاقه بودن دانش آموز به برخی دروس بکاهد این راهکارها عبارتند از :

تعیین هدف و برنامه مشخص و مستمر

ایجاد تشویق منظم در موفقیت تحصیلی خصوصا در دروس ذکر شده

فراهم کردن شرایط مطالعه از جمله توجه به ضعف های پایه ای در دروس ریاضی و فیزیک و آموزش های پایه ای

عدم سرزنش و تحقیر دانش آموز و نیز عدم مقایسه با همکلاسی ها و هم سالان

ایجاد رابطه صمیمیت با دبیران به ویژه دبیران زیست شناسی ، ریاضی و فیزیک

۶- اجرای راه حل و نظارت :

پس از انجام راهکارهای موقت ، اثرات مثبتی ایجاد شد که برایم رضایت بخش بود این اثرات شامل موارد زیر است:

- افت تحصیلی دانش آموز و غیبت های مکرر دانش آموز کاهش یافت
- دانش آموز به دروس ریاضی و فیزیک علاقه پیدا کرد و رابطه صمیمی با دبیران ریاضی و فیزیک برقرار کرد
- زمان های بیشتری را صرف مطالعه ریاضی و فیزیک می کرد و علاقه به یادگیری این دروس در او بیشتر شد
- اعتماد به نفس و حس یادگیری در دانش آموز افزایش یافت و در کلاس درس حضوری فعال داشت

۷- شواهد (۲) توصیف وضع مطلوب :

در مصاحبه با دانش آموز، خانواده اش و دبیران ریاضی و فیزیک به این نکته اذعان کردند که یادگیری دانش آموز در دروس ریاضی و فیزیک بیشتر شده و دانش آموز علاقمند به یادگیری و درک مباحث را از خود نشان می دهد. افت تحصیلی و غیبت های دانش آموز در کلاس درس ریاضی و فیزیک کاهش یافت و تکالیف را به نحو احسن انجام میداد و نهایتاً نمرات دروس ریاضی و فیزیک بهبود یافت.

۸- ارزیابی نهایی و اعتبار سنجی :

هنگامی که دانش آموزان علاقه ای به درس ندارند، این بر شیوه ی واکنش و گوش دادن آنها به معلم تأثیر میگذارد. و زمانی که بسیاری از دانش آموزان بر این باور باشند که قادر به گذراندن درس نیستند، معلم نیز تحت تأثیر قرار میگیرد. در مواجهه با دانش آموزان بیعلاقه، معلمان ممکن است با بی تفاوتی نسبت به یادگیری و پیشرفت دانش آموزان و به عنوان رفع تکلیف درس را به صورت یک طرفه، یکنواخت و بدون تعامل ارائه و تمام نمایند. چنین وضعیتی به صورت چرخهای تشدید می شود بنابراین انگیزه و علاقه دانش آموز هم سبب افت تحصیلی دانش آموزان می شود و هم انگیزه معلمان را جهت ارائه مطالب کاهش می دهد

۹- نتیجه گیری و پیشنهادات :

با توجه به اینکه انگیزه و علاقه تحصیلی دانش آموزان در دانش آموز و معلم اثر می گذارد و کلا فرایند یادگیری - یاددهی را مختل می کند پس باید انگیزه و علاقه تحصیلی بیشتر مورد توجه قرار گیرد تا جلوی افت کیفیت آموزشی گرفته شود. در زیر پیشنهادهای جهت ایجاد انگیزه و علاقه تحصیلی در دانش آموزان ارائه شده است:

برگزاری کارگاههای در زمینه افزایش اعتماد به نفس و خودباوری

ایجاد جلسات آموزشی در جهت تقویت دانش آموزان با پایه ای ضعیف

آموزش روش مطالعه و یادگیری دروس

تهیه برنامه درسی منظم و الزام به اجرای آن

برقراری روابط صمیمی بین دانش آموزان و دبیران

منابع :

- آل اسپالدینگ، چریل (۱۳۷۹). انگیزش در کلاس درس. مترجم: محمدرضا نائینیان و اسماعیل بیابانگرد. انتشارات مدرسه.
- مک کومبز، باربارا و پاپ، جیمز (۱۳۸۲). پرورش انگیزه در دانش آموزان (ترجمه صغری ابراهیمی قوام). تهران: انتشارات رشد
- قاسمی پویا، اقبال (۱۳۸۲) راهنمای پژوهش در عمل، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- رشتچی، مژگان (۱۳۸۹). اقدام پژوهی فعالیتی به سوی پژوهش کلاسی. فصلنامه رشد آموزش زبان خارجی

دهمین همایش ملی

تازه های روانشناسی مثبت

پیوست ها :